

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

Управління інноваційною діяльністю: магістерський курс

Частина I

За редакцією проф. П.Г. Перерви, проф. М.І. Погорелова
проф. С.А. Меховича, проф. МЛ. Ларки

*Затверджено Міністерством
освіти і науки України
як підручник для
студентів вищих
навчальних закладів*

Харків НТУ „ХПІ” 2011

ББК 65.050.24 У.67

УДК 330.341.1;658589

Рецензенти:

П. Т. Бубенко, д-р екон. наук., проф., директор Північно-Східного наукового центру НАН і Міносвіти та науки України;

О.М. Теліженко, д-р екон. наук., проф., зав. каф. управління Сумського державного університету;

В.С. Момот, д-р екон. наук., проф., проректор з наукової роботи, зав. каф. менеджменту Дніпропетровського університету економіки та права

Гриф надано Міністерством освіти і науки України (лист № 14/18-Г-6 від 09.01.2009)

У.67

Управління інноваційною діяльністю: магістерський курс. Підручник / За ред. проф. Перерви П.Г., проф. Погорелова МІ., проф. Меховича С.А., проф. Ларки МЛ. - Харків: Віровець А.П. «Апостроф», 2011. - 614 с. - Укр. мовою.

ISBN 978-966-2579-01-7

У підручнику розглядаються найважливіші дисципліни магістерського курсу, які є нормативними при підготовці фахівців зі спеціальностей «Менеджмент інноваційної діяльності» та «Управління інноваційною діяльністю». Розглядаються структура, стан, основні тенденції та особливості форм і методів активізації інноваційної діяльності, механізм і специфіка створення та комерціалізації інновацій. Детально розглянуті всі теми відповідної типової навчальної дисципліни, а також висвітлено ряд додаткових питань та напрямків.

Підручник підготовлено в двох частинах і розраховано на студентів вищих закладів освіти, аспірантів, викладачів і наукових співробітників, а також усіх, хто займається або цікавиться проблемами інноваційної діяльності.

Зміст

ВСТУП

РОЗДІЛ І ІННОВАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

ТЕМА 1 ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО ІННОВАЦІЇ

1.1Інновації: суть, зміст, функції

1.2Класифікація інновацій

1.3Життєвий цикл інновацій

ТЕМА 2 СТАНОВЛЕННЯ ТЕОРІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТА ЇЇ СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ

2.1Передумови виникнення інноваційних теорій

2.2Інноваційні теорії економічного розвитку

2.3Теорії управління знаннями - основа інноваційного розвитку

ТЕМА 3 ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС ЯК ОБ'ЄКТ ІННОВАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

3.1Сутність інноваційного процесу

3.2Суб'єкти та об'єкти інноваційної діяльності та інноваційного процесу

3.3Структура інноваційного процесу

3.4Джерела та методи творчого пошуку інноваційних ідей

ТЕМА 4 ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПІДТРИМКА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

4.1Роль держави у здійсненні інноваційної діяльності суб'єктами ринку

4.2Принципи та методи державного регулювання інноваційної діяльності

4.3Система державної підтримки інноваційної діяльності

4.4Зарубіжний досвід державного регулювання та підтримки інноваційної діяльності

ТЕМА 5 СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ

5.1Умови та складові процесу управління інноваційною діяльністю на промисловому підприємстві

5.2 *Розробка концепції інноваційної стратегії підприємства*

5.3 *Стратегічне планування інноваційних зрушень*

5.4 *Методи поточного планування інноваційної діяльності*

ТЕМА 6 ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

6.1 *Класифікація, організаційних форм інноваційних підприємств та їх характеристика*

6.2 *Основні риси і сфери діяльності віолентів, патієнтів, комутантів та експлеранти*

6.3 *Ринкова інфраструктура інноваційної діяльності*

6.4 *Венчурне підприємництво як прогресивна форма організації інноваційної діяльності*

ТЕМА 7 ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОЕКТ: ОБҐРУНТУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ

7.1 *Сутність інноваційних проектів та їх зміст*

7.2 *Життєвий цикл і етапи інноваційного проекту*

7.3 *Джерела фінансування інноваційних проектів*

7.4 *Управління інноваційним проектом*

7.5 *Елементи конкурсного оцінювання інноваційних проектів*

ТЕМА 8 ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

8.1 *Види ефектів від впровадження інновацій*

8.2 *Показники ефективності інноваційної діяльності та методи, їх оцінки*

8.3 *Соціальна ефективність інноваційної діяльності*

РОЗДІЛ II ЕКОНОМІКА ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМСТВА

ТЕМА 1 ІННОВАЦІЙНЕ ПІДПРИЄМСТВО ЯК СУБ'ЄКТ І ОБ'ЄКТ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ТЕМА 2 ВИРОБНИЧІ РЕСУРСИ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМСТВА

2.1 *Основні фонди інноваційного підприємства*

2.2 *Нематеріальні активи інноваційного підприємства*

2.3 Оборотні кошти підприємства

2.4 Трудові ресурси: склад і структура персоналу

ТЕМА 3 ЕКОНОМІКА ПРАЦІ НА ІННОВАЦІЙНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

3.1 Організація і оплата праці

3.2 Продуктивність праці - показники і методи виміру

3.3 Інноваційний менеджер: соціоніка типів і характеристик,

ТЕМА 4 ЕКОНОМІКА ВИРОБНИЧИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМСТВА

4.1 Виробнича програма

4.2 Виробнича потужність

ТЕМА 5 ЕКОНОМІКА ВИТРАТ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМСТВА

5.1 Загальна характеристика витрат підприємства.

Класифікація витрат

5.2 Поняття собівартості Планування та калькулювання

собівартості Фактори і шляхи зниження собівартості

ТЕМА 6 ПЛАНУВАННЯ І КОНТРОЛЬ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ТЕМА 7 ОРГАНІЗАЦІЙНІ СТРУКТУРИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

РОЗДІЛ III ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ РОЗРОБЛЕННЯ І ОСВОЄННЯ НОВИХ ПРОДУКТІВ

ТЕМА 1 ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБЛЕННЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОДУКТІВ

1.1 Новий продукт, продуктова політика інноваційного підприємства

1.2 Процес розроблення та створення нового продукту, його модифікації

ТЕМА 2 ПРОЕКТНЕ ПЛАНУВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ РОБІТ ЗІ СТВОРЕННЯ НОВИХ ПРОДУКТІВ

2.1 Проектне управління створенням нових продуктів

2.2 Організація процесу розроблення нових продуктів

2.3 Організаційні структури науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт і створення продукту

ТЕМА 3 ТЕХНОЛОГІЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ТА ДОСЛІДНО-КОНСТРУКТОРСЬКИХ РОБІТ СТВОРЕННЯ НОВИХ ПРОДУКТІВ

3.1 Особливості та методи генерування науково-технічних ідей нових продуктів

3.2 Науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи під час створення нових продуктів

3.3 Контроль та управління якістю НДДКР і нових продуктів

ТЕМА 4 ОСВОЄННЯ ВИРОБНИЦТВА НОВИХ ПРОДУКТІВ

4.1 Підготовка виробництва нових продуктів

4.2 Освоєння підприємством продуктів, створених на інноваційній основі

4.3 Розрахунок комерційного потенціалу нових продуктів, створених на інноваційній основі

РОЗДІЛ IV КРЕАТИВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

ТЕМА 1 СУТНІСТЬ КРЕАТИВНОСТІ В БІЗНЕСІ

1.1 Сутність креативного менеджменту

1.2 Основні підходи до розуміння креативності

1.3 Креативність як об'єкт в психологічних дослідженнях

1.4 Аспекти креативності

ТЕМА 2 ТВОРЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ ОСОБИСТОСТІ ЯК ВИМІР ПІ КРЕАТИВНОСТІ

2.1 Формування творчого потенціалу особистості

2.2 Вимоги до самоактуалізації особистості

2.3 Методи активізації та використання творчого потенціалу особистості

2.4 Джерела креативності та їх змістовий аналіз

ТЕМА 3 КРЕАТИВНІ МЕТОДИКИ - ОСНОВА РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОЇ ОСОБИСТОСТІ

3.1 Пошук і генерація нових ідей

3.2 Види мислення

3.3 Евристичні методи як основа розвитку креативності

ТЕМА 4 ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОГО СЕРЕДОВИЩА НА ПІДПРИЄМСТВІ

- 4.1 Суть креативного середовища на підприємстві*
- 4.2 Зовнішні бар'єри проявлення креативності*
- 4.3 Механізм взаємного впливу інноваційної активності організації і ринку*
- 4.4 Використання теорії складних систем до організації.*

ТЕМА 5 СТВОРЕННЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ В ОРГАНІЗАЦІЯХ

- 5.1 Стратегія розвитку творчого потенціалу в організаціях*
- 5.2 Креативність і рефлексивність організації.*
- 5.3 Помилки - джерело інновацій і стратегія організації.*
- 5.4 Моделі створення креативного потенціалу в організації*
- 5.5** *Управління інтелектуально-креативним потенціалом особистості як основним економічним активом організації.*

ТЕМА 6 УПРАВЛІННЯ КРЕАТИВНІСТЮ

- 6.1** *Сутність управління креативністю та чинники, що впливають на її підвищення*
- 6.2 Управління інноваційними командами*
- 6.3 Створення креативної організації*
- 6.4 Економічна оцінка інтелектуально-креативного потенціалу сучасної організації*
- 6.5 Організація обліку інтелектуально-креативного капіталу інноваційно-активних організацій*

РОЗДІЛ V СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

ТЕМА 1 КОНЦЕПЦІЯ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

- 1.1 Шляхи розвитку суб'єктів господарчої діяльності*
- 1.2 Принципи та методи інноваційного розвитку*
- 1.3 Функції інноваційного розвитку*

ТЕМА 2 ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ (ОЕМУІР)

2.1 Концептуальна схема формування і функціонування ОЕМУІР

2.2 Принципи формування ОЕМУІР.

2.3 Системи ОЕМУІР та їх взаємодія.

ТЕМА 3 ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ВАРІАНТІВ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Основні напрямки розвитку ринкових можливостей підприємства

3.2 Етапи прийняття рішень про вибір варіантів інноваційного розвитку

3.3 Аналіз варіантів розвитку ринкових можливостей

3.4 Проблеми у взаєминах суб'єктів інноваційного процесу

ТЕМА 4 МЕТОДИ ОЦІНКИ І ОБҐРУНТУВАННЯ ШЛЯХІВ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

ТЕМА 5 ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЧО - ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ГНУЧКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В ПРОЦЕСІ ЙОГО ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

РОЗДІЛ VI УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ТЕМА 1 НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ І РИЗИК В ЕКОНОМІЦІ І ІННОВАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1 Поняття невизначеності і ризику

1.2 Класифікація ризиків

1.3 Особисте відношення людей до ризику

ТЕМА 2 ВИМІРЮВАННЯ РИЗИКУ (ІМОВІРНІСНИЙ ЩДХІД) В ІННОВАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1 Загальні принципи аналізу ризику

2.2 Методи кількісного аналізу ризику в інноваційній діяльності

ТЕМА 3 СПОСОБИ ЗНИЖЕННЯ РИЗИКУ В ІННОВАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

3.1 Класифікація способів зниження ризиків

3.2 Резервування коштів на покриття непередбачених витрат

ТЕМА 4 РИЗИК ІНВЕСТИЦІЙНИХ РІШЕНЬ В ІННОВАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

4.1 Поняття активу. Ризикові і безризикові активи

4.2 Поняття коефіцієнта чутливості і його застосування при формуванні інвестиційного портфеля

4.3 Ризики інвестиційних проектів і методи їх зниження

4.4 Урахування ризику при прийнятті управлінських рішень в інноваційній діяльності

ТЕМА 5 ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ УРАХУВАННЯ РИЗИКУ ІННОВАЦІЙ

5.1 *Маркетингові ризики інновацій і методи їх урахування*

5.2 *Екологічні ризики продуктових інновацій та їх оцінка*

5.3 *Методи урахування ризику інноваційної діяльності в окремій країні*

ТЕМА 6 ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМСТВА

6.1 Складові економічної безпеки інноваційного підприємства

6.2 Інтегральна оцінка рівня економічної безпеки інноваційного підприємства

РОЗДІЛ VII УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ТА СЕРТИФІКАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ПРОДУКЦІЇ

ТЕМА 1 ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО ЯКІСТЬ ТА МЕТОДИ ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1.1 Основні категорії й поняття в управлінні якістю

1.2 Принципи та методи управління якістю

1.3 Номенклатура показників якості продукції і систем управління якістю

1.4 Місце якості в комплексі показників

конкурентоспроможності

ТЕМА 2 ОЦІНКА ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ

2.1 Методи кваліметрії і їх використання

2.2 Оцінювання рівня якості продукції та послуги

2.3 Економічні фактори якості продукції

ТЕМА 3 ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ:

3.1 План робіт з управління якістю продукції та послуг

3.2 Процеси управління якістю продукції на стадії її виходу на ринок

3.3 Аудит у сфері якості

3.4 Вимірювання, аналіз і вдосконалення в системі управління якістю

ТЕМА 4 МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ЯКОСТІ ТА СЕРТИФІКАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ

4.1 Системи якості та їх сертифікація

4.2 Огляд міжнародних стандартів якості та сертифікації

ТЕМА 5 ДЕРЖАВНА СИСТЕМА СЕРТИФІКАЦІЇ УКРАЇНИ

5.1 Організаційна структура державних органів сертифікації

5.2 Схеми сертифікації продукції та послуг

5.3 Основні принципи стандартизації продукції

РОЗДІЛ VIII УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ПРОЕКТАМИ

ТЕМА 1 СУТНІСТЬ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ ТА ЇХ ЗМІСТ

ТЕМА 2 ЖИТТЄВИЙ ЦИКЛ І ЕТАПИ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЕКТУ

ТЕМА 3 МЕТОДИ РАНЖИРУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

ТЕМА 4 ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

ТЕМА 5 ОБҐРУНТУВАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЕКТУ

ТЕМА 6 УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ ПРОЕКТОМ СТРУКТУРА КУРСУ